

Deze bijdrage wil op een schematische wijze enkele van de gegevens en resultaten bundelen die werden bekomen in het kader van de aanvulling bij en naar aanleiding van de up-dating van het basiswerk van wijlen Prof. T. Luykx "Ontwikkeling van de Belgische pers sedert wereldoorlog II" - (Gent 1974) -.

Daarbij werd o.a. gepoogd om vanuit de verschillende invalshoeken die ook Prof. T. Luykx hanteert, een inzicht te krijgen in de oplage-evolutie van de Belgische dagbladers voor het voorbije decennium 1971-1980.

de oplage-evolutie van de belgische dagbladers 1971-1980

dirk voorhoof

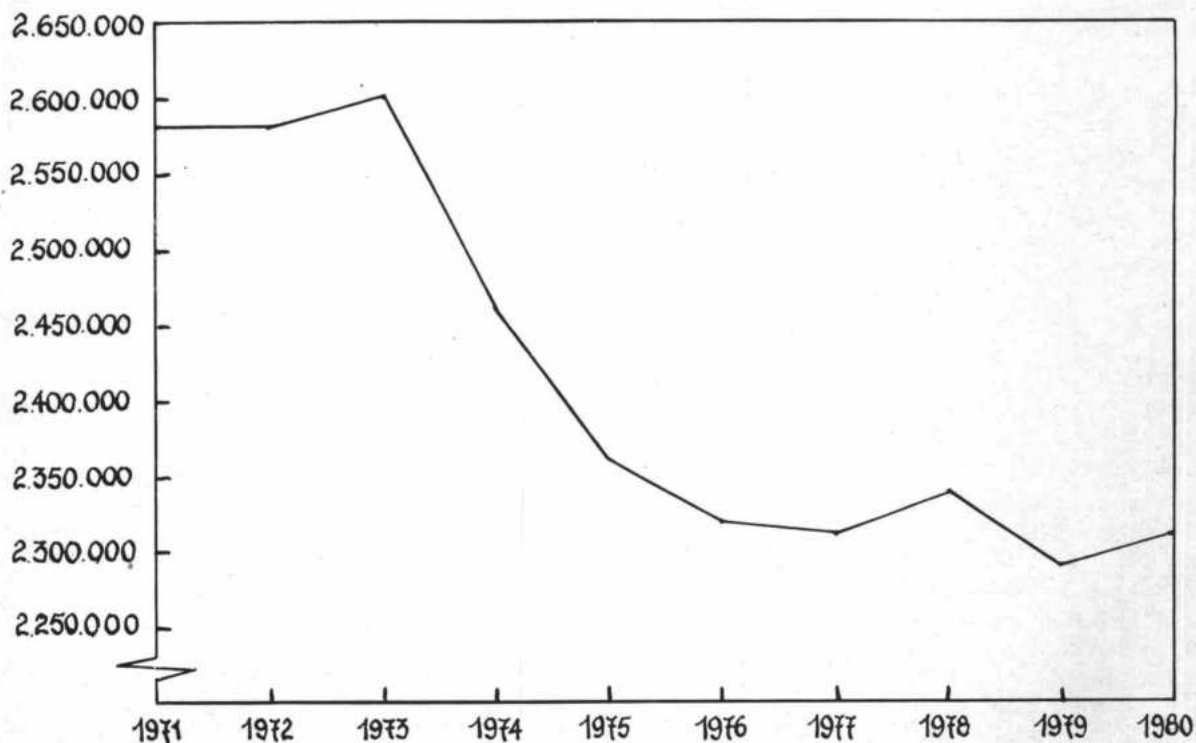
De oplage-evolutie van de Belgische dagbladers 1971-1980. Nationaal

Wat voorafging:

Na een dalende tendens die zich had ingezet in de jaren vijftig, en zich doorzette

tot 1968, werd sedert 1969 een voorzichtige stijging van de nationale oplage vastgesteld.

DE OPLAGE-EVOLUTIE VAN DE BELGISCHE DAGBLADPERS. (1971-1980)

Deze voorzichtige stijging zet zich door tot 1973, jaar waarin de oplage een hoogtepunt bereikt: 2.600.237 exemplaren. Het jaar daarop is er een grote terugval, nl. een verlies van ca. 140.000 exemplaren (-5,35%).

De oplagedaling duurt voort in de jaren 1975-1976 om een dieptepunt te bereiken in 1977: 2.311.861 ex., of een verlies op 4 jaar tijd van ongeveer 290.000 (-11,1%). Sindsdien handhaaft de nationale oplage zich rond dit niveau en vertoont in 1980 zelfs de neiging om opnieuw toe te nemen.

Over de hele periode betekent dit een oplagevermindering van 2.585.970 (1971) naar 2.309.035 (1980): dit is een verlies van 10,7%.

Deze evolutie blijkt ook uit ander analogo onderzoek, waarbij een evenredige afname werd vastgesteld van het leesbereik voor dezelfde periode. Zo wezen CIM-studies van 1972, 1974, 1977 en 1980 naar de evolutie van de massa CIM-lezers, uit, dat voor bedoelde periode het aantal lezers met 901.000 verminderde, i.e. 13,6%.

Beide resultaten ondersteunen elkaar in voldoende mate, zodat vast staat dat in de periode 1971-1980 de totale oplage van de Belgische dagbladers met ruim 10% is afgenomen.

De oplage-evolutie van de verschillende kranten(groepen) 1971-1980

Uit het onderzoek naar de oplage-evolutie van de verschillende kranten en krantengroepen, kunnen volgende algemene conclusies worden gehaald: (zie tabel hiernaast)

Aan de kant van de stijgers zien 6 dagbladen hun oplage toenemen, samen met een totaal van 67887 exemplaren.

- Vooral het aandeel van *Het Belang van Limburg* en de groep *Vers l'Avenir*, die voor meer dan 70% voor deze stijging verantwoordelijk zijn, valt te onderlijnen.

- In verhouding tot hun totale oplage is de oplagestijging van *La Nouvelle Gazette/La Province*, *Het Laatste Nieuws/De Nieuwe Gazet* en de *Standaard*groep, eerder miniem.

- 5 van de 6 stijgers laten hun oplage door CIM controleren, hetgeen de betrouwbaarheid van deze gegevens versterkt (cf. infra).

- 4 van de 6 stijgers zijn nederlands-talige kranten.

1°) Kranten(groepen) met een oplagestijging

a. - absoluut

1) Het Belang van Limburg	+ 25 394	CIM
2) Vers l'Avenir (4 titels)	+ 22 358	CIM
3) Het Laatste Nieuws - De Nieuwe Gazet	+ 8 720	CIM
4) De Standaard (3 titels)	+ 4 706	CIM
5) De Financieel-Economische Tijd	+ 4 600	CIM
6) La Nouvelle Gazette - La Province	+ 2 109	CIM

b. - procentueel

1) De Financieel-Economische Tijd	+ 42,2 %	
2) Het Belang van Limburg	+ 36,7 %	CIM
3) Vers l'Avenir (4 titels)	+ 21,6 %	CIM
4) La Nouvelle Gazette - La Province	+ 2,9 %	CIM
5) Het Laatste Nieuws - De Nieuwe Gazet	+ 2,8 %	CIM
6) De Standaard (3 titels)	+ 1,4 %	CIM

2°) Kranten(groepen) met een oplagedaling

a. - absoluut

1) De Morgen/Vooruit (17)	- 56 632	CIM
2) Le Soir	- 51 476	CIM
3) La Meuse - La Lanterne	- 41 701	CIM
4) Le Journal et Indépendance	- 35 000	CIM
La Libre Belgique	- 35 000	
La Dernière Heure	- 35 000	
7) Le Peuple	- 25 000	
8) La Cité	- 21 500	
9) Le Rappel (3 titels)	- 21 000	
10) Het Volk	- 11 736	CIM
11) La Wallonie	- 10 000	
12) Gazet van Antwerpen	- 9 977	CIM
13) Grenz - Echo	- 1 500	
14) Le Jour		

b. - procentueel

1) De Morgen/Vooruit	- 51,2 %	CIM
2) Le Journal et Indépendance	- 50 %	
3) Le Peuple	- 41,7 %	
4) Le Rappel (3 titels)	- 30,5 %	
5) La cité	- 29 %	
6) La Meuse - La Lanterne	- 22,2 %	CIM
7) La Libre Belgique	- 21,9 %	
La Dernière Heure	- 21,9 %	
9) La Wallonie	- 20 %	
10) Le Soir	- 19 %	CIM
11) Grenz Echo	- 10 %	
12) Het Volk	- 5,4 %	CIM
13) Gazet van Antwerpen	- 4,8 %	CIM
14) Le Jour	- 4,5 %	

De lijst van de verliezers is veel uitgebreider, en de oplageverliezen zijn groter: 13 dalers, samen met een oplageverlies van 355 022 exemplaren.

- Opvallend is, ten eerste het grote verlies van *De Morgen/Vooruit* vergeleken met de oplage van *Volksgazet* en *Vooruit*; en ten tweede het negatieve bilan

van de 3 kranten van de groep *Rosset*: *Le Soir*, *la Meuse* en *La Lanterne* verliezen samen 93 177 ex.

- Een aantal kranten kent waarschijnlijk grotere oplageverliezen dan de opgegeven oplagecijfers laten vermoeden (dit werd o.a. vastgesteld voor *Le Peuple* en *Le Jour*).
- Met uitzondering van *De Morgen/Voort* zijn het vooral franstalige kranten die grote oplageverliezen kennen, en dit verdeeld over alle opinierichtingen.

De oplage-evolutie m.b.t. de taalverhoudingen 1971-1980

Het belangrijkste gegeven was hier dat in het voorbije decennium de nederlandstalige pers de franstalige heeft ingelopen en voorbijgestreefd. Sedert 1958 ziet de evolutie eruit als in de grafiek hieronder.

De franstalige pers kent zware verliezen in de periode 1958-1968, maar herstelt zich enigszins in de periode 1969-1971. Aan nederlandstalige kant is er een voortdurende stijging tot 1973. Meteen moet ook genuanceerd worden voor wat het verloop van de oplage-evolutie nationaal betreft: de dalende tendens die zich voordeed tot 1968, is vooral toe te schrijven aan de oplagedaling bij de franstalige pers.

Voor wat de periode 1971-1980 betreft:

- 1° - De oplage van de franstalige pers daalt onafgebroken, waarbij vooral de periode 1974-1977 zeer zware verliezen vertoont.
- 2° - Aan nederlandstalige kant is er een lichte stijging tot 1973, en een sterke terugval in de jaren 1974, 1975, 1976. Sedert 1977 is er opnieuw een stijgende tendens waar te nemen.
- 3° - 1974 is het jaar waarin voor het eerst de oplage van de nederlandstalige pers hoger is dan deze van de franstalige pers. Vooral sedert 1977 lopen beide steeds verder uit elkaar. Waar in 1971 de verhouding 48,5 / 50,9 was in het voordeel van de franstalige pers, is dit in 1980 53 / 46,4 in het voordeel van de nederlandstalige pers.

4° - Eindbalans 1971-1980:

- a. De nederlandstalige dagbladpers kent een OPLAGEDALING van 30 050 ex. of -2,40%.
- b. De franstalige dagbladpers kent een OPLAGEDALING van 245 385 ex. of -18,64%.

De oplage-evolutie m.b.t. de opinierichtingen in de Belgische dagbladpers 1971-1980

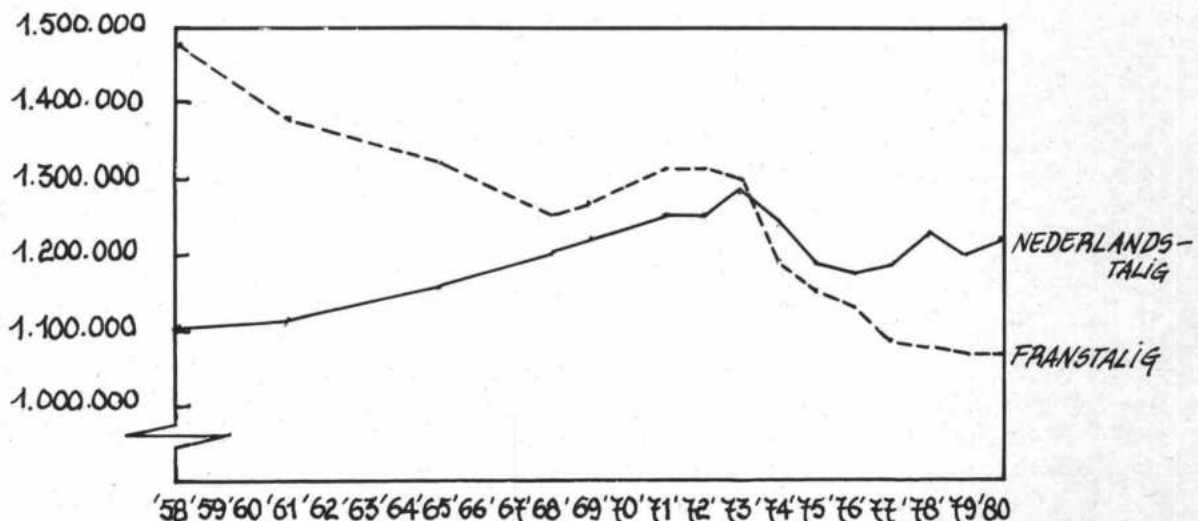
- *Nationaal*

Hier dient vooral gewezen op het feit dat de krantenoplagen van de verschillende opinierichtingen alle zijn gedaald in de periode 1971-1980 (zie tabel hieronder).

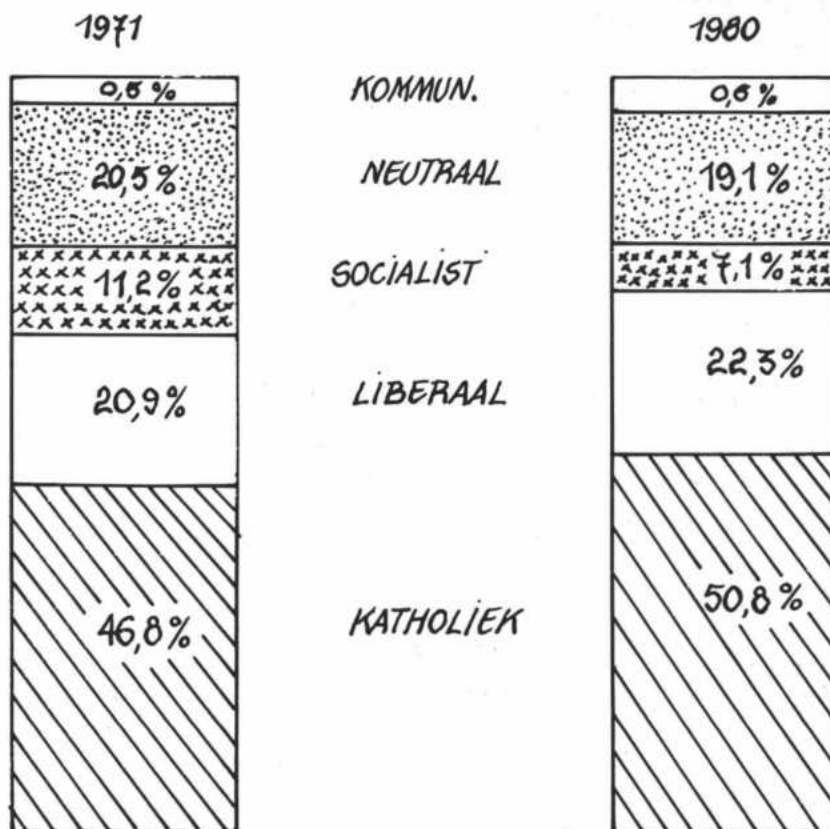
Deze evolutie heeft o.a. tot gevolg dat zich verhoudingsgewijs enkele verschuivingen hebben voorgedaan (zie grafiek volgende blz.).

AFNAME	KATH. PERS	LIBER. PERS	SOCIAL. PERS	NEUTR. PERS
- absoluut	- 37 255	- 24 171	- 126 632	- 89 577
- procentueel	- 3,08 %	- 4,48 %	- 43,57 %	- 16,86 %

DE OPLAGE-EVOLUTIE VAN DE FRANSTALIGE EN DE NEDERLANDSTALIGE DAGBLADPERS (1958-1971-1980).

HET OPLAGE - AANDEEL VAN DE VERSCHILLENDE OPINIERICHTIGEN IN 1971-1980.

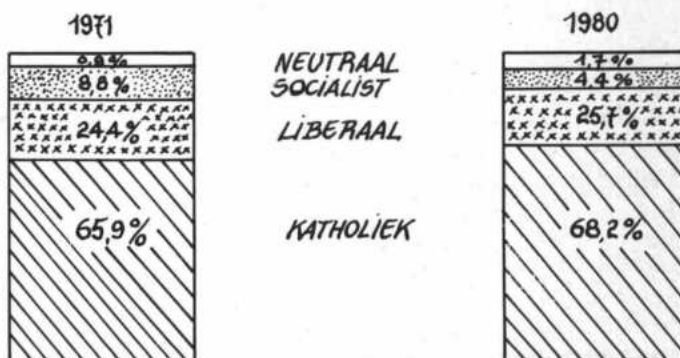

Opmerkelijk is hier:

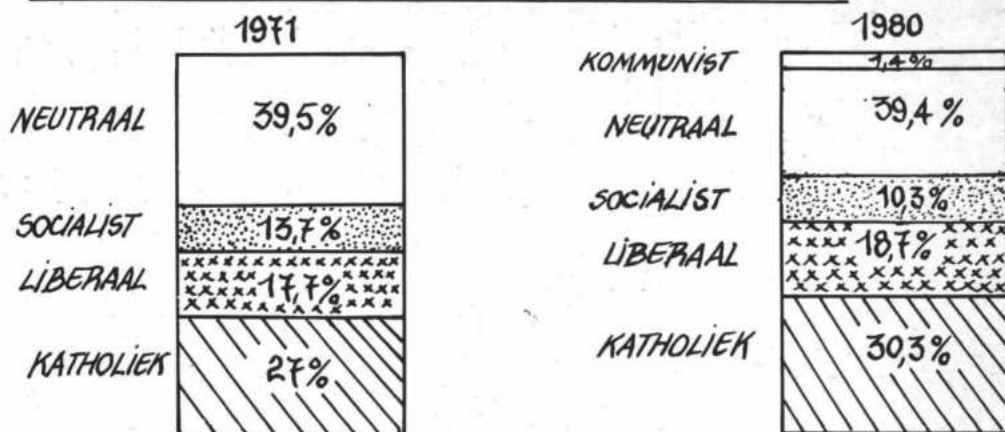
- 1° - De katholieke pers neemt steeds een groter aandeel in van de nationale oplage (1971-1980: + 4 %), inzoverre zelfs dat sedert 1979 meer dan 50 % van de totale oplage uit deze opinie-richting wordt betrokken.
- 2° - Het oplage-aandeel van de liberale pers stijgt voortdurend, zij het in mindere mate als dat van de katholieke pers (1971-1980: + 1,46 %); in 1980 bedraagt het aandeel 22,32 %.
- 3° - De socialistische pers zag haar aandeel in de nationale oplage met meer dan 4 % afnemen: in 1980 nog slechts 7,1 %.
- 4° - Ook een daling voor de "neutrale" pers die net onder de 20 % zakt: een vermindering van 1,41 %.

- De nederlandstalige pers en de opinie-richtingen (zie grafiek hiernaast)

HET OPLAGE-AANDEEL VAN DE VERSCHILLENDE OPINIERICHTINGEN VAN DE NEDERLANDSTALIGE DAGBLADPERS IN 1971 EN 1980.

HET OPLAGE-AANDEEL VAN DE VERSCHILLENDE OPINIERICHTINGEN
IN DE FRANSTALIGE DAGBLADPERS IN 1971 EN 1980.

- Meer dan 2/3 van de nederlandstalige dagbladoplage behoort toe aan de katholieke pers, en dit aandeel stijgt voortdurend.
- De liberale pers behoudt stabiel 1/4 van de nederlandstalige oplage.
- De socialistische pers is nog goed voor amper 4 % van de totale oplage in het nederlandstalig landsgedeelte.
- De "neutrale" pers verdubbelde op 10 jaar tijd haar aandeel.

Algemeen betekent dit dat de nederlandstalige dagbladenpers in 1980 qua oplage voor meer dan 95 % vertegenwoordigd wordt door de opinierichtingen van het centrum-conservatieve blok (CVP-PVV).

2 van de 14 afzonderlijke titels, of 1 van de 8 krantengroepen of 4,36 % van de oplage behoort toe aan de sociaal-progressieve richting in de Vlaamse dagbladenpers: nooit voordien heeft de socialistische opiniepers een dergelijk dieptepunt gekend, en het einde van de tunnel is nog niet in zicht.

- De franstalige pers en de opinierichtingen (zie grafiek hierboven)

- Het aandeel van de katholieke pers stijgt: in 1980 ruim 30 % van de franstalige oplage.
- De liberale pers behoudt stabiel bijna 1/4 van de totale oplage.
- De socialistische pers vertegenwoordigt nog maar 1/10 van de oplage in het franstalig landsgedeelte.
- Het aandeel van de neutrale pers schommelt rond de 40 %, waarmee ze

nog steeds de grootste groep is in Wallonië.

- Ook de kommunistische pers heeft hier een marktaandeel verworven: 1,4 %.

De grootste verschuivingen zijn te situeren bij de katholieke pers, wiens aandeel is toegenomen, en bij de socialistische pers, wiens aandeel in dezelfde mate is afgenomen.

Uit het bovenstaande blijkt dat de verschillen tussen nederlandstalige en franstalige dagbladenpers zich ook situeren op het vlak van de opinierichtingen (zie tabel hieronder).

1° - Voor wat de nederlandstalige pers betreft STIJGEN zowel de katholieke als de liberale krantenoplages; de liberale stijgen het sterkst.

Omgekeerd: in de franstalige pers DALEN de oplages van zowel de katholieke als de liberale pers; de liberale dalen het sterkst.

Relatief is de dalende tendens van de franstalige kranten groter dan de stijgende tendens voor de nederlandstalige pers.

2° - De socialistische pers daalt zowel in het franstalig als in het neder-

landstalig landsgedeelte, maar de DALING is sterker in de nederlandstalige socialistische dagbladenpers.

Het aandeel van de socialistische pers in Wallonië is het dubbele van dit in Vlaanderen.

- 4° - Meer dan 2/3 van de nederlandstalige oplage behoort toe aan de katholieke pers; voor de franstalige pers is dat minder dan 1/3.

De verhouding oplage - kiezers 1971-1980

De evolutie werd nagegaan van de verhouding tussen verkiezingsuitslagen en de oplage van de dagbladenpers met betrekking tot de divergerende opinierichtingen.

In de periode 1971-1980 hadden in België 4 parlementsverkiezingen plaats: op 7 nov. 1971, 10 maart 1974, 17 april 1977 en 17 dec. 1978.

Ook de verkiezingen voor het Europees Parlement van 10 juni werden mee in het overzicht betrokken.

Ook hier werd deze evolutie in een ruimer kader gesitueerd, met verwijzing naar de verkiezingen van 1 juni 1958 en 31 maart 1968, met de korresponderende dagbladoplages.

PROCENTUELE DALING/STIJGING VAN DE OPLAGE 1971-1980

	KATHOL.	LIBER.	SOCIAL.	NEUTR.
Nl. Pers	+ 1,01	+ 2,85	- 51,17	+ 86,92
Fr. Pers	- 11,97	- 14,10	- 38,89	- 19,04
Nationaal	- 3,08	- 4,48	- 43,57	- 16,86

Tabel nationaal:

% stemmen % oplage	1958	1968	1971	1974	1977	1978	1979
CVP/PSC	46,5	31,7	30,0	32,3	35,9	36,2	37,7
<i>Kath. pers</i>	40,0	46,8	46,8	48,1	48,6	48,8	50,5
PVV/PRL	11,9	20,9	16,3	15,1	15,6	16,3	16,3
<i>Liber. pers</i>	22,6	22,0	20,9	20,9	21,4	21,8	22,3
SP/PS	37,0	28,1	27,2	26,6	27,0	25,3	23,4
<i>Social. pers</i>	16,0	12,2	11,2	9,3	9,3	9,2	7,1
KPB/PCB	1,9	3,4	3,0	3,2	2,7	3,2	2,7
<i>Comm. pers</i>	1,2	---	---	0,4	0,6	0,6	0,6
VU	1,9	9,8	11,1	10,2	9,7	7,0	6,0
---	---	---	---	---	---	---	---
FDF/RW	---	6,0	11,3	10,9	7,0	7,1	7,6
---	---	---	---	---	---	---	---
Diverse	0,7	0,1	0,8	1,4	1,6	4,6	4,1
---	---	---	---	---	---	---	---
Neutr. pers	20,2	19,0	20,5	20,7	20,0	19,6	19,1

Opvallend blijft de wanverhouding tussen het aantal stemmen uitgebracht op bepaalde politieke partijen, en de oplages van de qua opinierichting overeenkomstige dagbladen.

1° - CVP/PSC kiezers - katholieke dagbladen
"meer lezers dan kiezers"

In 1958 is het aandeel van de CVP/PSC kiezers 6,5 % groter dan het aandeel van

de katholieke dagbladoplage. In 1968 is er reeds ca. 15 % meer oplage dan kiezers: op 10 jaar tijd is de situatie fel veranderd.

In de periode 1971-1980 blijkt de CVP/PSC lichtjes te stijgen, en blijft het oplage-aandeel van de katholieke kranten toenemen, zij het in iets mindere mate. Zo behaalt de CVP/PSC in 1979 37,7 % van de stemmen, de katholieke pers vertegenwoordigt dan meer dan de helft van de oplage van de Belgische dagbladpers: verschil 13 %.

= = Nederlandstalige dagbladpers - nederlandstalig kiescollege:					
% stemmen % oplage	1971	1974	1977	1978	1979
CVP	37,2	39,9	43,8	43,3	48,1
<i>Kath. pers</i>	65,9	66,0	65,2	65,2	68,3
PVV	17,0	16,7	14,2	16,9	15,3
<i>Liber. pers</i>	24,4	24,1	24,5	24,8	25,8
SP	23,7	21,9	21,8	20,5	20,9
<i>Social. pers</i>	8,8	8,8	8,9	8,7	4,6
KP	1,7	1,9	1,4	2,0	1,2
---	---	---	---	---	---
VU	18,9	17,3	16,7	11,5	9,7
---	---	---	---	---	---
Diverse	1,1	1,9	1,9	5,3	2,5
---	---	---	---	---	---
Neutr. pers	0,9	1,0	1,2	1,2	1,3

2° - PVV/PRL kiezers - liberale dagbladen
"meer lezers dan kiezers"

Ook hier een groot verschil tussen 1958 en 1968: in 1958 bedraagt het stemmen-aandeel nauwelijks de helft van het oplage-aandeel, in 1968 benaderen beide percentages elkaar.

In de periode 1971-1980 is een opvallende constante te zien: gedurende de ganse periode ligt het stemmen-aandeel ca. 6 % lager dan het oplage-aandeel; beide blijven nagenoeg stabiel.

3° - SP/PS kiezers - socialistische dagbladen
"meer kiezers dan lezers"

Waar voor de twee vorige opinierichtingen in de periode 1971-1980 het aantal kiezers (veel) lager ligt dan het aantal lezers, stelt men hier een omgekeerde verhouding vast: sedert 1968 zijn er ca. 15 % meer kiezers dan lezers. Dit betekent ongeveer 3 keer meer kiezers.

4° - KPB/PCB kiezers - kommunistische pers
"meer kiezers dan lezers"

Het aantal kommunistische kiezers schommelt rond de 3 %, het oplage-aandeel van Le Drapeau Rouge is nauwelijks 0,6 %.

5° - Opmerkelijk is het afwezig blijven van een eigen dagblad voor de zgn. taalpartijen: zowel VU als FDF en RW beschikken niet over een eigen spreekbuis in de dagbladpers, hoewel zij samen toch een aanzienlijk deel van het kiezerscorps vertegenwoordigen, c.q. vertegenwoordigden (22,4 % in 1971, 13,6 % in 1979).

Tevens dient gewezen op het toenemend aandeel van de kleinere politieke partijen waaraan evenmin een dagblad of dagbladgroep correspondeert.

6° - Vermelden we tenslotte het fenomeen van de zgn. neutrale pers die zich handhaaft rond de 20 % van de nationale dagbladoplage.

Algemeen dient onderstreept:

Primo, in de periode 1971-1980 hebben zich geen grote verschuivingen voorgedaan met betrekking tot de verhouding oplage-kiezers (vgl. grote verschillen 1958-1968)

Secundo, de katholieke en liberale opinierichting hebben minder kiezers dan lezers; de socialistische zuil trekt veel minder en steeds minder lezers aan dan kiezers.

Aangezien er zowel op het vlak van de oplage-evolutie (cf. supra) als op het vlak van het kiesgedrag duidelijke verschillen bestaan tussen Vlaanderen en Wallonië, werd ook hier voor beide landsgedeelten de situatie afzonderlijk beschouwd (zie tabel vorige blz. onderaan).

1° - De *katholieke* dagbladers bezit meer dan 65 % van de oplage, terwijl de CVP maximaal 48,1 % van de stemmen behaalt. Waar in 1971 het verschil 28,7 % bedraagt, is dit in 1979 verminderd tot 20,2 %.

2° - Voor de *liberale* strekking ligt het aantal lezers 8 à 10 % hoger dan het aantal kiezers.

3° - Voor de *socialistische* strekking wordt een tegengestelde verhouding vastgesteld: minder dan 10 % van de lezers, meer dan 20 % van de kiezers. Sedert 1979 zelfs 4 maal meer kiezers (zie tabel hiernaast).

1° - Voor de *katholieke* opinierichting bedraagt het verschil kiezers - oplage 7,7 % in 1971, en slechts 4,3 % in 1978.

Het verschil wordt weer groter in 1979 door de verkiezingsnederlaag van de PSC.

2° - Voor de *liberale* groep bedraagt het verschil maximaal 5 %, in 1979 overtreft het stemmenaandeel zelfs het oplage-aandeel.

3° - Waar het stemmenaandeel van de PS gemiddeld rond de 30 % schommelt, is het oplage-aandeel van de *socialistische* pers nauwelijks 10 %.

4° - De PCB verwerft ca. 5 % van het stemmenaandeel, terwijl de *kommunistische* pers slechts 1,4 % vertegenwoordigt van de franstalige oplage.

= = *Franstalige dagbladers - franstalig kiescollege:*

% stemmen % oplage	1971	1974	1977	1978	1979
PSC	19,3	21,4	23,7	25,1	21,1
<i>Kath. pers</i>	27,0	28,8	29,7	29,4	29,9
PRL	16,2	12,4	17,3	14,8	18,9
<i>Liber. pers</i>	17,7	17,7	18,3	18,3	18,6
PS	32,1	34,0	35,2	33,0	27,4
<i>Social. pers</i>	13,7	9,9	9,9	10,1	10,1
PCB	4,9	5,0	4,6	5,0	5,1
<i>Comm. pers</i>	---	0,8	1,4	1,4	1,4
FDF-RW	26,5	26,1	17,3	17,6	19,7
---	---	---	---	---	---
Diverse	0,7	0,8	1,6	4,2	7,2
---	---	---	---	---	---
Neutr. pers	39,5	41,5	40,7	40,7	40,0

Zoals er reeds vroeger werd op gewezen, is het meest opvallende fenomeen het bestaan van de zgn. neutrale pers die 40 % van de franstalige oplage vertegenwoordigt. Deze is er dan o.a. ook de oorzaak van dat de katholieke en de liberale strekking een kleiner "lezersoverschot" vertonen, en dat de socialistische strekking een nog groter "kiezersoverschot" heeft.

Algemeen:

- Zowel in Vlaanderen als in Wallonië zijn er veel meer SP-PS kiezers, dan lezers van socialistische (of progressieve) kranten.
- Het aandeel van de katholieke dagbladers is veel groter dan het stemmenaandeel van de CVP-PSC, en dit zowel in Vlaanderen als in Wallonië. In Vlaanderen is het verschil groter.
- Het aandeel van de liberale dagbladers is iets groter dan het stemmenaandeel van de PVV-PRL. Dit is vooral in Vlaanderen het geval. In het franstalig landsgedeelte lopen de percentages naar elkaar toe, en overtreft sedert 1979 het stemmenaandeel zelfs het oplage-aandeel.
- De schommelingen in verband met het stemmenaandeel zijn veel groter dan de verschuivingen in verband met de oplages: of verandering in kiesgedrag betekent nog geen verandering in de keuze van het dagblad.

De oplagecontrole van de Belgische dagbladers 1971-1980

De door CIM gecontroleerde oplage neemt een steeds groter aandeel in van de totale oplage (zie grafiek volgende blz.).

In 1971 werd 68,1 % van de nationale oplage door CIM gecontroleerd, in 1980 is dat 98,5 %.

Vastgesteld werd dat deze evolutie het gevolg is van:

- het verdwijnen van enkele titels met niet-gecontroleerde oplage
- de oplagevermindering van vooral niet-gecontroleerde dagbladen.

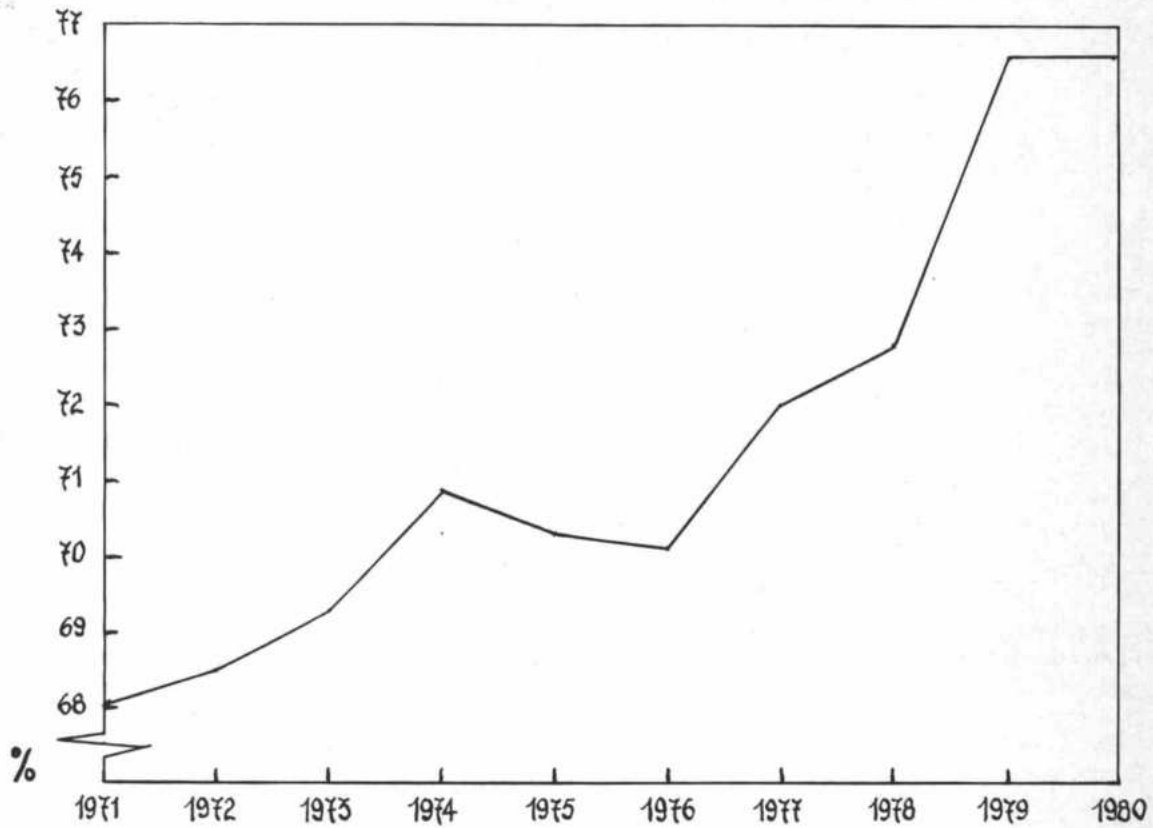
Het aantal door CIM gecontroleerde kranten bleef onveranderd.

Ook met betrekking tot de CIM-controle blijft zich een duidelijk verschil voordoen tussen nederlandstalige en franstalige pers (zie staafdiagram volgende blz.).

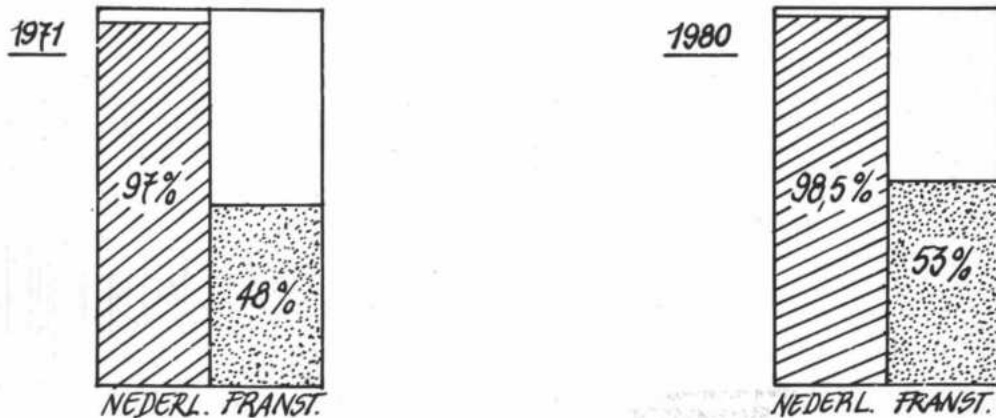
- De cijfergegevens in verband met de nederlandstalige pers zijn bijna uitsluitend gebaseerd op de CIM-controles: in 1980 is dat 98,5 %.

- Voor wat de franstalige pers betreft, is met betrekking tot de cijfergegevens enige voorzichtigheid geboden, omdat daar minder CIM-gegevens beschikbaar zijn, en men dus voor een groot deel afhankelijk blijft van de opgaves van de uitgevers. Nochtans is ook hier het aandeel van de CIM-controle toegenomen, en bedraagt in 1980 ca. 53 %.

EVOLUTIE VAN DE DOOR C.I.M. GEKONTROLEERDE OPLAGE M.B.T. DE TOTALE OPLAGE VAN DE BELGISCHE DAGBLADPERS. 1971-1980.

DE DOOR C.I.M. GEKONTROLEERDE OPLAGE M.B.T. DE TOTALE OPLAGE VAN DE FRANSTALIGE EN DE NEDERLANDSTALIGE DAGBLADPERS IN 1971 EN 1980.

De evolutie van het aantal dagbladtitels 1971-1980

Met betrekking tot de oplage-evolutie werd ook de evolutie nagegaan van het aantal dagbladtitels.

Sedert Wereldoorlog II daalt dit aantal onafgebroken, en deze daling heeft zich ook doorgezet in de periode 1971-1980. De afname die zich heeft voorgedaan in 1971-1980 is evenwel sterker dan deze van de 2 vorige decennia (zie grafiek hieronder).

In cijfers uitgedrukt betekent dit:

AFNAME	absoluut	procentueel
51-60	- 2	- 3,9 %
61-70	- 3	- 6 %
71-80	- 7	- 15,3 %

Waar de Belgische pers in 1945 nog 58 afzonderlijke titels telde, is dit aantal in 1980 geslonken tot 39.

Daarbij werd ook vastgesteld dat in de periode 1971-1980 de tendens zich doorzet die sedert 1950 zichtbaar is gewor-

den: nl. het achterwege blijven van nieuwe, oorspronkelijke kranteninitiatieven. Tevens dient opgemerkt dat de daling van het aantal titels bij de franstalige pers groter is dan bij de nederlandstalige pers (zie blokgrafiek volgende blz.).

AFNAME	absoluut	procentueel
nederlandstalig	- 2	- 12,5 %
franstalig	- 5	- 17,2 %

Met haar 24 titels bezit de franstalige pers evenwel nog altijd 10 titels meer dan de nederlandstalige pers.

Deze gegevens gekoppeld aan de oplage-evolutie, laten toe de *gemiddelde oplage* per krant voor beide landsgedeelten te vergelijken.

1971 - nederl.pers : 78 399

- franst. pers : 45 399

1980 - nederl. pers : 87 453

- franst. pers : 44 633

Hieruit blijkt dat de gemiddelde oplage per krant bij de nederlandstalige pers

veel hoger ligt dan bij de franstalige pers.

Bovendien is de gemiddelde oplage van de nederlandstalige pers *gestegen* (reden: aantal titels is gedaald), terwijl deze van de franstalige pers nog is gedaald (ondanks het feit dat het aantal titels met 5 eenheden is verminderd).

Met betrekking tot het aantal titels werd ook vastgesteld dat zowel de katholieke (- 4), de liberale (- 2) als de socialistische (- 2) opinierichting meerdere dagbladtitels verloren.

Van de 39 kranten, behoren er 19 toe aan de katholieke pers.

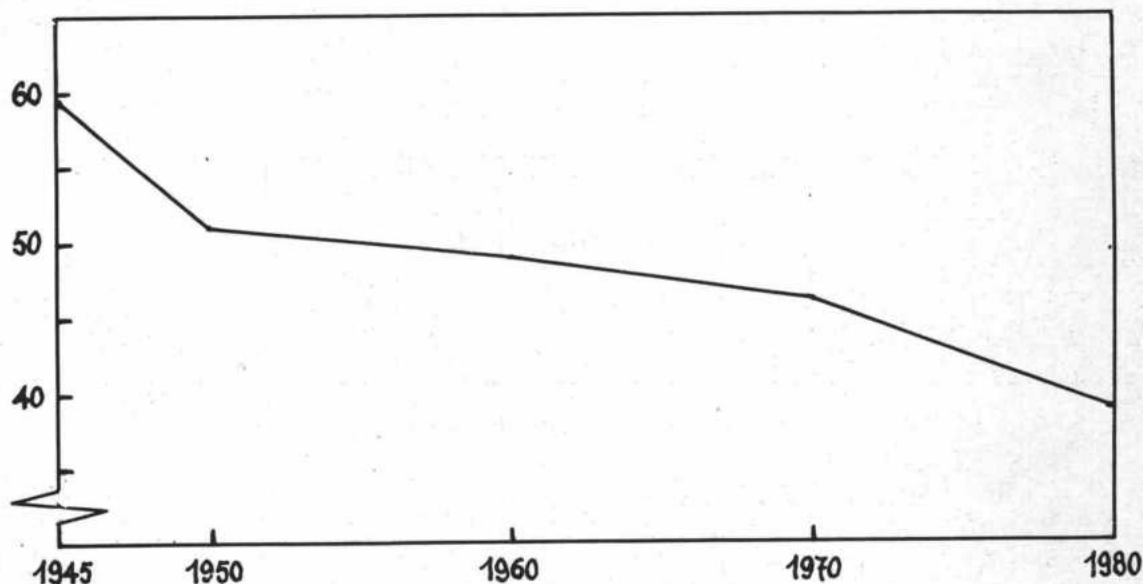
Tenslotte werd ook vastgesteld dat in de periode 1971-1980, het aantal *uitgeversmaatschappijen* verminderde (- 3, totaal 24), alsook het aantal *drukkerijen* (- 4, totaal 18).

Ook werd met betrekking tot de oplage-evolutie de verhouding ten opzichte van het *bevolkingsaantal* nagegaan.

Waar in 1958 één krantenexemplaar werd uitgegeven per 3,07 inwoners, is dat in 1971 één op 3,73 en in 1980 is deze verhouding geëvolueerd naar één op 4,27.

Ook hier werd een beduidend verschil tussen nederlandstalige en franstalige pers waargenomen: in Vlaanderen is dat één krant per 4,86 inwoners, in Wallonië één krant per 3,58 inwoners.

EVOLUTIE VAN HET AANTAL DAGBLADTITELS W.O. II - 1980

Oplage- en prijsevolutie 1971-1980

In een laatste deel werd de evolutie van de dagbladoplage afgezet tegen de prijsevolutie van het dagblad, waarbij de vraag centraal stond of er tussen beide een correlatie kon vastgesteld worden. En zo ja, kon daaruit afgeleid worden dat bvb. een stijging van de dagbladprijs een weerslag heeft op de vraag, en dus op de afzet en de oplage van de dagbladen? (zie grafiek hieronder).

Enerzijds werd daarbij vastgesteld dat de vraag naar dagbladen bij opeenvolgende prijsstijgingen *onelastisch* is, anderzijds dient gewezen op het feit dat a- de nationale oplage vooral in de periode 1974-1976 sterk afneemt
b- de dagbladpers sterk de hoogte in schiet op het einde van 1973, 1974 en 1975

De grootste en meest algemene oplagedaling doet zich juist voor in de jaren

waarin de dagbladprijs sprongsgewijze toeneemt.

Vanaf 1976 tot begin 1979 doen zich geen nieuwe prijsstijgingen voor, de terugval van de oplage wordt kleiner en in 1978 is er opnieuw een lichte toename. Dit zou er op wijzen dat in de periode 1973-1977 een mogelijk verband bestaat tussen prijs- en oplage-evolutie: de prijs-toename *eind 1973* van 5 fr. naar 6 fr., en de daaropvolgende stijgingen naar 8 fr. en naar 10 fr. (i.e. een toename met 100 %!) laat daaropvolgend een sterk oplageverlies zien op 4 jaar tijd met ruim 11%.

De veronderstelling dat deze prijsevolutie een weerslag heeft gehad op de oplage van de dagbladpers, zou daarbij steun kunnen vinden in het feit dat deze stijgingen van de dagbladprijs en de daaropvolgende oplagedalingen zich situeren in de periode waarin ook de globale koopkracht van de gezinnen wordt aangetast (zie grafiek volgende blz. bovenaan).

Terwijl de groei van het beschikbaar inkomen der gezinnen daalt in 1973, 1974

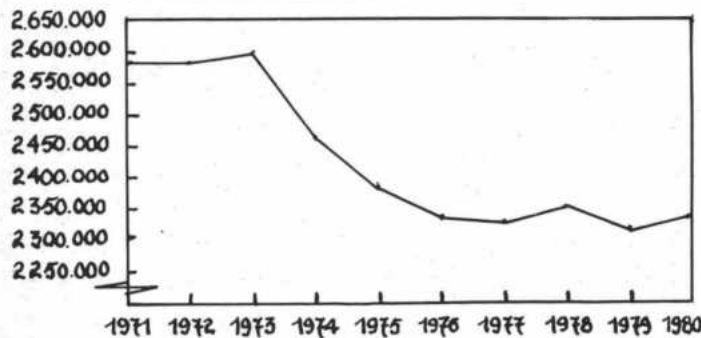
en 1975, doen zich tegelijk de opeenvolgende prijsstijgingen voor, en de daaropvolgende oplagedaling.

Deze plotse afname van de vraag naar dagbladen, valt ook samen met een algemene terugval van de private consumptie in 1974 en 1975 (zie grafiek volgende blz. onderaan).

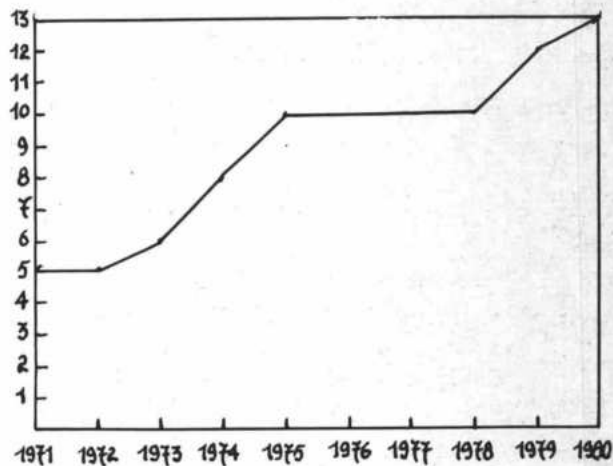
Voor de daaropvolgende jaren kon geen duidelijke correlatie worden gelegd, omdat vooral vanaf 1977 zich zeer grote verschillen voordoen met betrekking tot de oplage-evolutie tussen nederlandstalige en franstalige pers, tussen verschillende krantengroepen en zelfs tussen verschillende kranten.

Gelet op het voorgaande kan worden gewezen op het samengaan tussen de *bruuske en omvangrijke daling* van de nationale *dagbladoplage* in de jaren 1974-1976, de opeenvolgende *prijsstijgingen* in de jaren 1973-1975, en de *economische recessie* die vooral in de jaren 1973-1975 het beschikbaar inkomen verminderde.

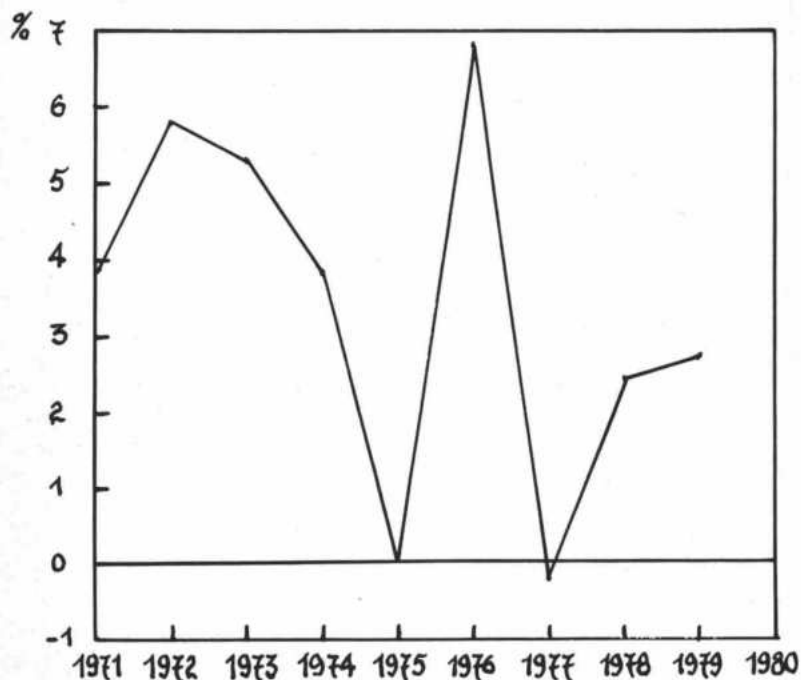
DE OPLAGE-EVOLUTIE VAN DE BELGISCHE DAGBLADPERS (1971-1980)

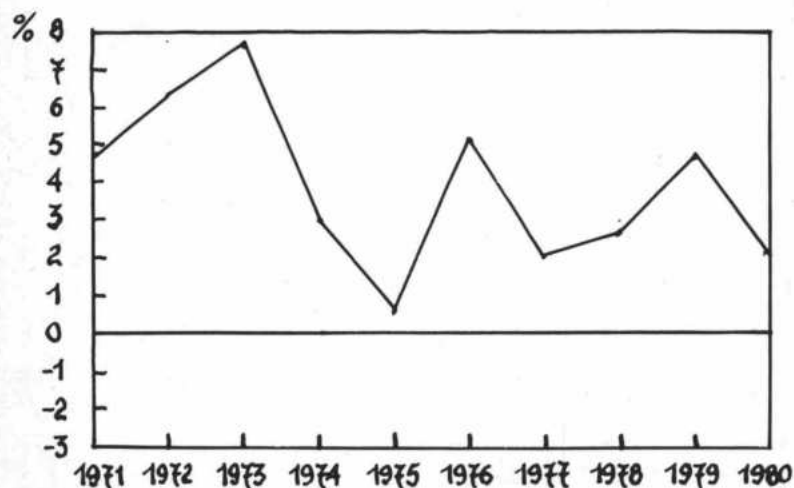
DE PRIJSEVOLUTIE VAN DE BELGISCHE KRANT (1971-1980)

GROEIpercentage VAN HET REËEL BESCHIKBAAR INKOMEN DER GEZINNEN PER HOOFD VAN DE BEVOLKING. (1971-1980)

GROEIpercentage VAN DE PRIVATE CONSUMPTIE INCONSTANTE PRIJZEN (1971-1980)

Besluit

In de periode 1971-1980 is de totale oplage van de Belgische pers met ruim 10 % afgenomen.

Vooraf de jaren 1974-1976 vertonen grote oplageverliezen.

Opvallende verschillen doen zich voor tussen *nederlandstalige* en *franstalige* pers:

- a. terwijl *sedert 1977* de *nederlandstalige* dagbladpers zich herstelt, blijft de oplage aan *franstalige* kant verder dalen.
- b. Over de ganse periode is dit *oplageverlies* van de *franstalige* pers beduidend groter dan dit van de *nederlandstalige* pers.
- c. Bij de *franstalige* pers daalde het aantal *dagbladtitels* sterker dan bij de *nederlandstalige* pers.
- d. De *gemiddelde oplage* per krant bedraagt aan *nederlandstalige* kant bijna het dubbele van de *gemiddelde oplage* per *franstalige* krant.

In dit kader zij de toekomstperspectieven voor de *franstalige* dagbladpers niet bijzonder rooskleurig: de talrijke kleine en middelgrote bladen kunnen zich geen (grote) oplageverliezen meer veroorloven, zodat - rekening houdende met de vaste kosten van het dagbladbedrijf en de teruglopende inkomsten uit verkoop en reclame - in de komende jaren voor een aanhoudende crisis in deze sector moet worden gevreesd, met ofwel het verdwijnen van enkele titels tot gevolg, ofwel een nog sterker om zich heen grijpende concentratiebeweging.

Uit het onderzoek naar de oplage-evolutie van de verschillende kranten en krantengroepen, is vooral de bijzondere positie van *Het Belang van Limburg* en de groep *Vers L'Avenir* te benadrukken: beide wisten, tegen de algemene tendens in, hun oplage aanzienlijk te verhogen.

Met betrekking tot de oplage-evolutie opgesplitst naar de opinierichtingen, is vooral de negatieve balans van de *socialistische* pers opvallend, en dit zowel voor de *franstalige* als de *nederlandstalige* pers. Een stijgende impact van de *katholieke* pers werd vastgesteld, met in 1980 ruim 50 % van de nationale oplage; in Vlaanderen vertegenwoordigt de *katholieke* pers bijna 70 % van de oplage. In verband met de verhouding *oplagelezers*, werd geconstateerd dat deze in vergelijking met vorige periodes, geen grote schommelingen heeft ondergaan: de *katholieke* en *liberale* opinierichtin-

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981
1. DS°	333.499	333.601	340.148	331.345	318.403	312.820	312.062	315.701	329.894	338.205	
2. GVA °	206.529	208.053	210.823	202.678	191.214	186.197	188.432	193.315	195.422	196.552	
3. HV°	217.340	217.224	222.508	216.588	205.350	197.518	201.633	203.433	205.778	205.604	
4. BVL°	69.206	73.601	76.284	74.170	72.801	75.357	81.132	86.514	91.182	94.600	
Tot. Katholiek	826.574	832.479	849.763	824.781	787.768	771.892	783.259	808.963	822.286	834.961	
1. HLN°	306.246	305.025	307.989	301.584	287.609	286.588	294.444	307.948	310.660	314.966	
Tot. Liberaal	306.246	305.025	307.989	301.584	287.609	286.588	294.444	307.948	310.660	314.966	
1. VG	78.034(1)	78.034	78.034	78.034	78.034	78.034	78.034	78.034	-----	-----	
2. V	32.639(2)	32.639	32.639	32.000	32.000	29.160	29.250	29.250(7)	-----	-----	
3. DM-V°	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	55.253	54.041	
Tot. Socialistisch	110.673	110.673	110.673	110.034	110.034	107.194	107.284	107.284	55.253	54.041	
1. FET	10.900	11.500	12.600	12.900	14.200	14.800	14.800	15.200	15.500	15.500	
2. DL	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	4.875(9)	
Tot. Neutraal	10.900	11.500	12.600	12.900	14.200	14.800	14.800	15.200	15.500	20.375	
Tot. Nederlandst.	1.254.393	1.259.677	1.281.025	1.249.299	1.199.611	1.180.474	1.199.787	1.239.395	1.203.699	1.224.343	
1. LLB	160.000	160.000	160.000	140.000	140.000	150.000	125.000	125.000	125.000	125.000	
2. VLA°	103.627	107.836	113.327	111.848	108.435	109.577	116.938	121.778	123.918	125.985	
3. LR	70.500	70.500	69.000	69.000	69.000	60.000	60.000	49.000	49.000	49.000	
4. LC	34.500	29.560	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	24.500	
Tot. Katholiek	368.627	367.896	366.827	345.370	341.935	344.077	326.438	320.278	322.418	324.485	
1. LDH	160.000	160.000	160.000	140.000	140.000	140.000	125.000	125.000	125.000	125.000	
2. LNG°	73.320	72.034	75.552	72.271	69.753	71.132	76.191	77.075	75.251	75.429	
Tot. Liberaal	233.320	232.834	235.552	212.271	209.793	211.132	201.191	202.075	200.251	200.429	
1. LW	50.000	50.000	40.000	39.000	39.000	39.000	39.000	39.000	39.000	40.000	
2. J.I.	60.000	60.000	60.000	40.000	40.000	40.000	35.000	35.000	35.000	35.000	
3. LP	70.000	70.000	70.000	40.000	40.000	40.000	35.000	35.000	35.000	35.000	
Tot. Socialistisch	180.000	180.000	170.000	119.000	119.000	119.000	109.000	109.000	109.000	110.000	
1. LS°	270.547	270.709	270.259	259.936	243.642	234.371	233.412	232.886	223.148	219.071	
2. L'AL°	180.033	186.496	185.324	176.705	166.657	160.958	160.283	156.511	150.155	146.332	
3. LJ	22.000	22.000	22.000	21.000	21.000	21.000	21.000	21.000	21.000	21.000	
4. LEB	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	25.000(5)	22.500(6)	22.500	27.500(8)	30.000	
5. LA	9.750	9.750	9.750	9.750	9.750	9.750	9.750	9.750	9.750	4.875	
Tot. Neutraal	520.330	518.955	517.333	497.391	471.049	451.079	446.945	443.047	431.553	421.278	
1. LDR	-----	-----	-----	10.000(3)	10.000	10.000	15.000	15.000	15.000	15.000	
Tot. Communistisch	-----	-----	-----	10.000	10.000	10.000	15.000	15.000	15.000	15.000	
Niet kataloogerb.	14.300	14.300	14.300	14.300(4)	-----	-----	-----	-----	-----	-----	
Tot. Franstalig	1.316.577	1.314.185	1.304.212	1.198.302	1.151.777	1.135.288	1.098.574	1.089.400	1.078.222	1.071.192	
Tot. Duitstalig	15.000	15.000	15.000	15.000	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	13.500	
TOTAAL NATIONAAL	2.585.970	2.588.862	2.600.237	2.461.101	2.364.888	2.329.262	2.311.861	2.342.295	2.295.421	2.309.035	

Bron : ° = Officieel Bulletin van het CIM nr. 1-1972 - nr. 24-1981
De Pers nr. 72-1972 - nr. 109-1981

- (1) De Pers 1972, p. 89 vermeldt als oplage : 'CIM 04/11/71'
- (2) De Pers 1972, p. 125 " " " : '1971 CIM'
- (3) Le Drapeau Rouge : eerste nummer op 1/1/1974
- (4) Le Matin, La Flandre Libérale en La Métropole houden op te verschijnen op 30/06/1974
- (5) Door de uitgever werd medegedeeld : 20 à 30 000
- (6) " " " " " : 20 à 25 000
- (7) Volksgazet en Vooruit houden op te verschijnen resp. juli en november 1978
- (8) Door de uitgever werd medegedeeld : 25 à 30 000
- (9) Vanaf 02/10/1979 verschijnt Lloyd Anversois in 2 edities : een franstalige en een nederlandstalige (De Lloyd). De oplageverhouding is 50/50 volgens de uitgever

gen vertegenwoordigen via de dagbladers meer lezers dan kiezers; bij de socialistische zuil is dit net omgekeerd: 3 maal meer kiezers.

Met betrekking tot de betrouwbaarheid van de gegevens dient het feit onderstreept dat het aandeel van *de door CUM gecontroleerde oplage* toeneemt.

Tussen nederlandstalige en franstalige pers bestaat op dit vlak nog steeds een enorm groot verschil.

Tenslotte kon aan de hand van de *prijsevolutie* van de dagbladen worden vastgesteld dat de bruuske, omvangrijke en algemene oplagedaling na 1973, volgt op enkele forse prijsstijgingen van de dagbladprijs, tegelijk met een algemene vermindering van het beschikbaar inkomen van de gezinnen, zelf als gevolg van de *economische recessie*.

Bron:

(*) Officieel Bulletin van het CIM, nr. 1-1972 - nr. 24-1981; De Pers, nr. 72-1972 - nr. 109-1981.

(1) De Pers, 1972, p. 89, vermeldt als oplage: 'CIM 04/11/71'.

(2) De Pers, 1972, p. 125 vermeldt als oplage: '1971 CIM'.

(3) Le Drapeau Rouge: eerste nummer op 1/1/1974.

(4) Le Matin, La Flandre Libérale en la Métropole houden op te verschijnen op 30/06/1974.

(5) Door de uitgever werd medegedeeld: 20 à 30.000.

(6) Door de uitgever werd medegedeeld: 20 à 25.000.

(7) Volksgazet en Vooruit houden op te verschijnen, resp. juli en november 1978.

(8) Door de uitgever werd medegedeeld: 25 à 30.000.

(9) Vanaf 02/10/1979 verschijnt Lloyd Anversois in 2 edities: een franstalige en een nederlandstalige (De Lloyd). De oplageverhouding is 50/50 volgens de uitgever.

Verklaringen bij schema van oplage-evolutie (zie tabel volgende blz.):

DS = De Standaard (+ Het Nieuwsblad + De Gentenaar)

GVA = Gazet van Antwerpen + Gazet van Mechelen

HV = Het Volk

BVL = Het Belang van Limburg

HLN = Het Laatste Nieuws (+ De Nieuwe Gazet)

VG = Volksgazet

V = Vooruit

DM-V = De Morgen/Vooruit

FET = De Financieel Economische Tijd

DL = De Lloyd

LLB = La Libre Belgique

VLA = Vers L'Avenir (+ L'Avenir du Luxembourg + Le Courrier + Le Courrier de l'Escaut)

LR = Le Rappel (+ L'Echo du Centre + Le Journal de Mons)

LC = La Cité

LDH = La Dernière Heure (+ L'Avenir du Tournaisis)

LNG = La Nouvelle Gazette (+ La Province)

LW = La Wallonje

J.I. = Le Journal et Indépendance

LP = Le Peuple

LS = Le Soir

LML = La Meuse + La Lanterne

LJ = Le Jour

LEB = L'Echo de la Bourse

LA = Lloyd Anversois

LDR = Le Drapeau Rouge

«Niet catalogeerbaar» = Le Matin, La Flandre Libérale en la Métropole slaat op het feit dat deze 3 kranten tot verschillende opinierichtingen behoren, maar hun afzonderlijke oplage niet werd medegedeeld; het opgegeven oplagecijfer geldt telkens voor de 3 kranten samen.

ToT. Duitstalig: 1 vertegenwoordiger = Grenz-Echo.

Een gebeurtenis in de Vlaamse uitgeverwereld!

STANDAARD HISTORISCHE ATLAS

samengesteld door R. Geivers

Gegevens

45 synthese kaarten, ca. 180 deelkaarten en 100 tijdtafels
7 basiskleuren: grijs: territoriaal, bruin: politiek, blauw: sociaal, rood: economisch, paars: religieus, groen: wetenschappelijk en geel: kunstgeschiedenis
ca. 150 kleurenuances voor de ruimtelijke expansievelden
ca. 100 diverse symbolen, die ook in de geografische kaarten, of de sociaal-economische publikaties herkenbaar zijn.
Termenregister met meer dan 1000 historische trefwoorden.

Didactisch geheel nieuw

Kleurrijk en prettig werkmateriaal, duidelijk en zeer concreet, geen afzonderlijke ruimtelijke schetsen, maar groeiprocessen op een kaartvlak, wetenschappelijk gefundeerd, in een groter verband herkenbaar, diversiteit en coherente samenhang van het werkmateriaal.

STANDAARD BOEKHANDEL
Naamsestraat 57, 3000 Leuven

